

МЕДИЦИНСКО СПИСАНИЕ

ИЗДАВА

ВАРНЕНСКОТО МЕДИЦИНСКО ДРУЖЕСТВО

ИЗЛИЗА на 1, 10 и 20 число сѣки мѣсець.

ЦѢНАТА ЗА ГОДИНА

Въ България 8 лева

„ странство 8¹/₂ „ златни

ПОДПИСКИ СЕ ПРИЕМАТЪ

ВЪ

РЕДАКЦИЈАТА НА „М. СПИСАНИЕ“

ВАРНА.

Съдържание: Етиологията на азиатската холера по изслѣдванята на послѣдната холерна епидемия въ Испания. — По терапията на червенката. — Преобразование на пазение здравieto въ Берлинъ: неговото пречистване, неговата публична станция за дезинфекцията. — Смъртъ отъ игла. — Лѣкуване язва съ резина бензоест. — За антифебрина. — Сибирска язва и ролята на дъждовитѣ глсти. — Раждаие въ време на хипнотически сънъ. — Особена религиозна секта въ Россия. — Смъртността въ гр. Варна прѣвъ мѣсецитѣ Юлий, Августъ, Септемвр. Октомври 1886.

Етиологията на азиатската холера по изслѣдванята на послѣдната холерна епидемия въ Испания.*)

Не по-малко краснорѣчиви указания за свързката на холернитѣ епидемии съ водата за пиение намираме и въ по-горѣ поменатий отчетъ на комиссията, която е изслѣждала епидемията въ Франция въ 1884 г. Въ свѣдѣннията, получени отъ 103 мѣста, гдѣто е била холерата, е обозначено, че въ 38 мѣста водата е била омърсена на право отъ изверженията на холернитѣ болни; въ 18 мѣста омърсяването е било напълно, възможно тъй като кладенцитѣ са съобщавали съ заходитѣ или пъкъ омърсяването на изворитѣ отъ дъждовната вода, която се е стичала отъ повърхността на земята; въ 17 мѣста водата е показана като добра. Трѣбва да забѣлѣжя при това, че комиссията е признавала водата за добра и тогава, когато за водата съвсѣмъ не е било поменато въ тѣзи свѣдѣния, и даже въ такива случаи както слѣдующий: лѣкаря, който дава свѣдѣние, казва

*) Продължение отъ Н-о 3.

че водата за пиене е отъ най-добро качество а пъкъ послѣ, на въпросъ за началото на епидемията въ нея мѣстность отбѣлѣзва: „въ едно семейство, дошло отъ заразената мѣстность единъ отъ членоветѣ ималъ попосъ (diarrhoea); дрѣхитѣ на този боленъ били опрани въ рѣчичката; четирма души, които са пили вода отъ рѣчичката, заболѣли отъ холера.“ Очевидно е, предъ видъ на такива обстоятелства, че числото на мѣстата съ дѣйствително добра или пъкъ недостъпна за омърсяване вода за пиене е било въ сжщность много по-малко отъ 47.

Тѣй сжщо заслужватъ вниманието ни отдѣлнитѣ наблюдения за влиянието на водата за пиене врѣхъ разпространяването на холерата, направени въ нѣкои мѣста и помѣстени въ поменатия отчетъ, напр. наблюдение IV-о, което се отнася до Prades. Отъ 80-тѣхъ тукъ холерни случаи, 76-тѣхъ са били въ квартала Pérou. То е една дълга улица, която получава вода отъ двѣ чешми: S-t Côme и des Chiens, които се намиратъ на двѣтѣ краища на улицата; всички, които са заболѣли отъ холера, са пили вода отъ тѣзи чешми. На срѣдата на тази улица се намира единъ кладенецъ, отъ който е зе-мала вода всичката срѣдня часть на улицата; не е заболѣлъ нито единъ човѣкъ, който е пилъ вода отъ този кладенецъ. На една край на улицата Pérou, гдѣто се намира чешмата des Chiens, холерни случай е имало въ всѣка една кжща, съ исклучение на една малка группа кжща, които са земали вода отъ единъ частенъ кладенецъ. На другия край на улицата Pérou, гдѣто се намира чешмата de Côme, има втора паралелна улица; онѣзи часть на тѣзи втора улица, която се намира по близу до чешмата, е употребявала вода отъ чешмата, холернитѣ случаи, са били тука многочисленни, другата же часть, която е била по на далечъ отъ чешмата, е употребявала вода отъ единъ кладенецъ, и тука не е имало нито единъ случай отъ холера. Трѣбва да забѣлѣжимъ, че първия холеренъ боленъ въ Prades е било едно дѣте, дошло отъ Bouleternère, гдѣто имало епидемия, Това дѣте е умрѣло въ една гостинница, чрезъ избата на която е минавала една вода, която отъ тамъ е отивала по улицата Pérou. Както отъ послѣ се узна водата на тѣзи вада е винаги мърсяла чешмата des Chiens.

Сжщо такова наблюдение азъ намирамъ въ отчетитѣ на д-ра Migeur'a за Марселската холерна епидемия. Това наблюдение е направено отъ д-ра Querel въ селото des Ormes (въ Basses Alpes). Една дама е дошла отъ Марселия въ селото des Ormes гдѣто до тогава не е имало холера, съ себе си тя е донесла и дрѣхитѣ на единъ боленъ отъ холера; тѣзи дрѣхи ги опиратъ въ рѣчката Jarbon на която

се намира селото des Ormeiges и по-долу отъ него цѣлъ рѣдъ села, които вода за пиение и за поливане полетата зематъ тоже изъ Jarbon. Едвамъ минава малко време слѣдъ оппранieto на поменатитѣ дрѣхы и ето че се начева холерна епидемия по-напредъ въ des Ormeiges, а послѣ и въ селцата разположени по-долу отъ него. Завардени са останали само двѣ селца — Chomog и des Anières; — които, благодарение на тѣхното топографическо положение, употребяватъ вода за пиение не отъ Jarbon, но отъ друга една рѣкица (рурей), която тече отъ съседнитѣ гори.

Отъ всичкитѣ приведени наблюдения идваме, безъ съмнѣние, до заключение, че водата за пиение играе твърдѣ голѣма роль за распространение на холерата и фактоветѣ които потвърждаватъ това, са твърдѣ чести и пастоянни и за това не могатъ да се смятатъ като случайни.

Нека сега се обърнемъ къмъ онѣзи още малко уяснени въ етилогиятъ на холерата фактове, които винаги са карали наблюдателитѣ да обръщатъ на тѣхъ особено внимание по своята чудностъ. Защо, напр. въ едни мѣста холерата зема твърдѣ голѣми размѣри, а пъкъ въ други — нейнитѣ размѣри биватъ твърдѣ нищожни. Защо нѣкои мѣста въ една епидемия твърдѣ много страдатъ отъ холерата, а пъкъ въ друга епидемия тѣзи мѣста твърдѣ малко страдатъ? Защо въ единъ и същъ градъ холерата силно поражда една частъ на града, а пъкъ щади другата или пъкъ до нѣколко време холерата си остава твърдѣ нищожна, отъеднажъ избухва и взема твърдѣ голѣми размѣри? Обяснение на тѣзи фактове не ще ли можемъ намѣри въ наблюденията връхъ влиянието на водата за пиение за распространение на холерата?

Азъ мисля, че известнитѣ вече до сега наблюдения за влиянието на водата за пиение връхъ течението на холернитѣ епидемии хвърлятъ повече свѣтлина връхъ тѣзи тъмни въпроси отъ колкото предположенията за влиянието на геологическитѣ условия на тазъ или оназъ мѣстностъ и нѣкакво си предрасположение на мѣстността зависяще отъ времето. Ако земемъ, напримѣръ, само малкия, сравнително, участъкъ и мѣсто, които са близко едно отъ друго, като Мадридъ, Атанъез и Сагаванчел Вајо, и попитаме защо въ Мадридъ,*) гдѣто холерата постоянно пренасяна и тя тамъ е съществувала

*) Че принасянието въ Мадридъ нови холерни случаи е било постоянно и че тѣзи случаи са поддържали епидемията въ тозъ градъ, това е а priori вече ясно, тъй като Мадридъ е центръ, въ който се стичатъ хора отъ различнитѣ краища на Испания. Същото това се доказва и съ фактове. Тѣй напр. съществува въ Мадридъ една гостинница, срѣдна ржка; въ тази гостинница, по причина на естията ѝ, винаги се спиратъ много пѣтници; въ болницата Hospital del Sur, са постѣпали отъ тази гостинница до 30 души холерни болни, всичкитѣ току що дошли отъ много мѣста, гдѣто е имало епидемия.

твърдѣ продължително време, при всичко това епидемията никога не е земала голѣми размѣри; защо, като съществувала въ Sagavanchel Вајо въ видѣ на отдѣлни случаи още презъ пролѣтѣта, само на 9 Септемврий се ожесточава епидемията и защо, слѣдѣ като се появи въ Агалъјез, холерата отведнажѣ достигна до голѣми размѣри; прави отговори на тѣзи въпроси ний ще намѣримъ въ различнитѣ условия по снабдяването съ вода за пиение въ тѣзи три градища. Въ Мадридѣ болѣзнетворното холерно начало не е могло да попадне въ водата за пиение т. е. въ такава една срѣда, гдѣто да може да се сбере, сконцентрира и да повлияе на мнозина; въ Агалъјез това болѣзнетворно начало, видн се, още отъ появяването на холерата се е намирало вече въ водата; въ Sagavanchel Вајо благоприятни условия за минаването му въ водата се явила само слѣдъ 6 Септемвр. когато е имало силенъ дъждъ; вѣроятно, това обстоятелство само не би имало послѣдствия, ако канала, въ който е прекарана водата, да не се намираше близо до гробищата, гдѣто заравяли умрѣлитѣ отъ холерата. Нѣма съмнѣние, че за оцапване водата за пиение, въ тази или оназѣ мѣстность трѣбва да играе роль, и случая, напр. въ коя частъ на града, въ коя къща е билъ първия боленъ, какво са направили неговитѣ испражнения, имало ли е въ това време дъждове, които да са омили тѣзи нечистотии отъ повърхността на земята, и това да е причина на пренасянieto имъ съ водата наедно въ рѣки или кладенци. Отъ тука можемъ лесно да си представимъ на какви случайности е изложено течението на холерната епидемия въ единъ и същъ градъ.

И така мнѣнието, че водата за пиение служи, не за единственъ, разумѣва се, но за главенъ пѣтъ за разпространяването на холерата не само се потвърждава отъ фактоветѣ, но хвърля по-голѣма свѣтлина върхъ онѣзи тъмни въпроси по етиологията на холерата, които, въпросъ, твърдѣ неудовлетворително се обясняватъ чрезъ влиянието на мѣстото и времето.

Азъ искамъ още твърдѣ малко да се спра на единъ въпросъ. Може ли холерата да се предава чрезъ въздуха и такова едно предаване (чрезъ въздуха) не противорѣчи ли на предположението, че запетовидната пръчица на Коха поражда холерата и че тази пръчица нѣма трайни спори?

Нѣкои фактове твърдѣ много ни каратъ да мислимъ, че е възможно заразяването чрезъ въздуха; тѣзи фактове са — хващанне холера на хора, които са имали работа съ дрѣхитѣ на холерни болни (освѣтъ прането имъ), появяване на холерата въ такива къщи, гдѣто са държали дрѣхитѣ на холерни болни и гдѣто отъ послѣ са се пре-

нели да живѣятъ хора. Тука азъ трѣбва да забѣлѣжа, че подъ думитѣ „заразяване чрезъ въздуха“, както е справедливо забѣлѣжилъ Virchow, не трѣбва непременно да разбираме заразяване чрезъ бѣлитѣ дробове, но и чрезъ устата, презъ носа и слѣдователно може да ни заразява и презъ пищеварителния каналъ.

За да рѣшимъ този въпросъ, азъ още веднажъ ще се върна къмъ онѣзи опити съ изсушаваннето запетовидната прѣчица въ копринени влаканца, за които опити говорихме по горѣ. Ако на едно твърдѣ тънко копринено влаканце, сушено въ апаратъ за сушене прѣзъ 6-7 дни и изсъхнало до толкова, щото като го снемеме то се троши на дребни парченца, при все това извѣстно, макаръ и малко, количество запетовидни прѣчици съхраняватъ си жизнеспособността, тогава условията съ оцапанитѣ дрѣхки или други предмѣти върху които могатъ да изсъхнатъ холернитѣ испражнения, защо трѣбва да се считатъ за по малко благоприятни за завардване жизнеспособността на запетовиднитѣ прѣчици въ течение на извѣстно време. Очевидно е, че съвършено изсъхналитѣ на видъ тънички копринени влаканца, оцапани съ извержения та на холеричитѣ и самитѣ тѣзи извержения размѣсени съ пѣськъ и, по обикновеннитѣ понятия съвсѣмъ сухи, могатъ да се превращатъ на прахъ и при това като се дигатъ въ въздуха на горѣ, тѣ могатъ да попаднатъ въ устата, въ хранителнитѣ вещества, жидкости и т. н. а щомъ единъ пакъ тѣ съдържатъ въ себеси жизнеспособни още запетовидни прѣчици, могатъ да служатъ като источникъ за пренасяннето имъ въ пищеварителнитѣ пѣтища. Условията за такова едно заразяване най-скоро се срѣщатъ, когато иматъ работа съ оцапанитѣ сухи дрѣхки на холернитѣ болни и при такъвъ животъ, когато хората живѣятъ твърдѣ тѣсно, когато въ една и същата стая спятъ, ставатъ и здрави и болни, когато въ същата стая сушатъ дрѣхитѣ на болнитѣ и готвятъ храна и ядатъ и пр. Ако би даже такъвъ способъ за заразяване и да се срѣща рѣдко и даже като изключение, то все пакъ не можемъ да отхвърляме неговата възможность.

По терапията на червенката (erysipelas).

Д-ръ Архангелский (Еженедѣльная Клиническая Газета № 27) си е задалъ цель да опита различни лѣкарства при червенката. За това той е употреблявалъ лѣкарствата преимущественно въ видъ на мазк. Мазъта е била натривана въ болевото мѣсто съ памукъ и слѣдъ това се е туряло на същото мѣсто

компресъ отъ марля (тюлбентъ) нанитъ съ мазъ и се е задържалъ на мѣстото съ маска или бинтъ, както е позволявало мѣстото. По този способъ той е лѣкувалъ всичко 13 души болни; той е избиралъ по възможность такива болни, гдѣто болѣстъята е била характеристична, и болнитѣ не са били лѣкувани по другъ способъ. Въ случай, че температурата е ставала висока, или са се явявали симптоми на давление на мозъка, даванъ е билъ salomel по 0.1 до 6 No. pro die.

Лѣкувание supro: sulfurico 8,0:30,0 Adipis Suillae

I. Erysipelas faciei t^0 до 41,1 болѣстъята са е продължавала 6 дни, лѣкуванието — 3 дни. Два дни слѣдъ оздравяването — слабъ тридневенъ рецидивъ.

II. Болѣстъята е на свободната отъ косми частъ на главата t^0 е идвала до 40°. Продължителность 5 дни, лѣкуванието — 3 дни.

Лѣкувание Iodoformio: 0,3 : 8,0 Adipis Suillae

III. Erysipelas faciei. Лѣкуванието се начева на 3-й день. На 3-й день на лѣкуванието силно главоболне и слабо delirium (salomel 0,1 No. 6 pro die); болѣстъята минава на ушитѣ и врата t^0 40°. На 10 день отъ началото — оздравяване.

IV. Erysipelas in regione temporale и conchae auriculi dextri. Постъпва на 2-й день. На 4-й день болѣстъята се распространява на тила и въ космитѣ; главоболне, delirium, Salomel, на 8-й день на лѣкуванието — оздравяване.

Ferrum sulfuricum oxydulatum 8,0 : 30,0

V. Болѣстъята е на дѣсната страна на лицето лѣкуванието се начева на 4-й день, t^0 идва до 39,6; на 3-й день на лѣкуванието, болѣстъята отива на ухото; на 5-й день оздравяване.

VI. Болѣстъята на лицето и особно на носа. Лѣкуванието се начева на 5-й день. t^0 39,3. На третий день отъ лѣкуванието — оздравяване.

Naphtalinum 4,0 : 15,0

VII. Болѣстъята е на лицето. Лѣкуванието се начева на 5 день. t^0 40,0. На третий день отъ лѣкуванието delirium. Salomel. Оздравяване на 7 день отъ лѣкуванието.

VIII. Erysipelas glabellae et alarum nasi; t^0 идва до 40,2°; распространява се болѣстъята на цѣлото лице. Оздравяване на петий день отъ лѣкуванието.

Sublimatum corrosivum: solutio $\frac{1}{8}$ % Отривание 3 пкти на денъ съ сунгеръ	{	IX. Боленъ второй пѣтъ, постѣпва на 2-й день. Болѣстѣта е на лицето и частъ на главата покрита съ косми. На 6 день макаръ червенината да е ослабнала, явява се главоболие. Calomel t^0 40. Оздравване на 7 день.
Oxydum zinci 8,0-30,0		X. Erysipelas faciei. Лѣкуванпето се начева на третий день. t^0 идва 40,0. Оздравване на 6-й день отъ лѣкуванието.
Ol. terebenthini T-rae Iodii — Adipis suillae aa	{	XI. Erysipelas faciei. Лѣкуванпето се начева на 2-й день. На 4 день оздравване. t^0 идва до 40,2.
Zincum muriaticum 4,0—30,0		XII. Erysipelas faciei. Лѣкуванието се начева на 3-й день. t^0 идва до 40,0. На 8-й день отъ лѣкуванието — оздравване.
Acidum benzoicum 24 : 30,0 Adip. Suill.	{	XIII. Erysipelas nasi съ наклонность да се пространява по лѣвата страна. t^0 39. на 4-й день оздравване.

Отъ тази таблица ний виждаме, че най-продължително течение е далъ иодоформа (най-тежко течение), послѣ нафталина, сублимата и Zincum muriaticum.

Мжчно е, разумѣва се, отъ такова малко число болни да се дойде до каквото и да е заключение, още повече, че нѣкои отъ поменатитѣ лѣкарства са били употребени най-много по 2 пкти, а нѣкои само по единъ пктъ. Желателни са опититѣ въ това направление. Азъ отъ своя опитъ мога да прибавя, че въ повечето случаи съмь употребявалъ Collodium Simplex или duplex cum acido carbolico 100 : 3—4 и мога смѣло да кажа, че не съмь ималъ ни единъ смъртенъ случай, течението на болѣстѣта не е било повече отъ 4—5 дни.

Д-ръ Севовъ.

**Преобразование на мѣрникѣ за пазение здравиято въ Берлинъ :
неговото пречистване, неговата публична станция
за дезинфекция.**

Трѣбва да признаемъ че за сега твърдѣ малко градове има, които да представляватъ на лѣкаритѣ толкова много предмѣти за изуча-

ние и толкова интересни, както столицата на Германската империя. Не че тя представлява приятноститѣ и прѣлеститѣ на другитѣ столици и не че тя има вънкашната елегантностъ, която се срѣща въ твърдѣ малко градове, не че нейнитѣ учени се отличаватъ съ поголѣмъ блѣсъкъ отъ другитѣ. Но това което тамо заслужава да се наблюдава, то е голѣмия напрѣдѣкъ, които се срѣща на всяка стѣпка, въ всичкитѣ разряди на човѣчестата дѣятелностъ, то е толкова пълното преобразование въ всяко нѣщо, — тая леснина въ устройванieto на много нови утреждения, създадени въ пълно съгласие съ трѣбованията на сегашната наука.

Въ 1786, населението на Берлинъ бѣше 114.000 жители; въ 1880 то бѣше 968.634 жители, кажи 1,000,000 въ кръгли цифри; днесъ то надминува 1,700,000 жители. Таково едно бързо развиванне въ толкова малко години може да се срѣща само отъ вѣдъ Атлантическия океанъ, развиванне на което не са навикнати нашитѣ стари европейски градове. За едно ново население трѣбваше нови потрѣби, и за това Берлинъ се преобразовалъ. Той можеше да запази вѣтхата си грозота, тая която имаше още нѣколко години слѣдъ войната отъ 1870 — 1871; тѣй както се разпространявалъ трѣбаше да не може съвършено да се измѣни. Неговитѣ общински началства, за щастие, са положили всичко усилие за да го снабдятъ въ сѣщото време съ всичко което може да му даде новъ изгладъ и най повече новъ видъ благоденствование, и азъ би се осмѣлилъ да кажа, добро здравне. За тая целъ са направени коренни измѣненія на жилищитѣ и на публичнитѣ пѣтища отъ точка зрѣние на чистотата, устройството на университетскитѣ здания и на болницитѣ притежа всичкитѣ изискуеми подобрения, и пр. и пр.

Безъ съмнѣние първитѣ идеи, на които гледаме усеществяването, са били заети отъ други народи; но додѣто въ тия народи още се спорятъ за превѣхството на тия идеи, въ Берлинъ безъ да губятъ време турятъ ги въ дѣйствиe. Това се дължи може би на това че когато тамо единъ проектъ бѣде изученъ, здрълъ и предложенъ отъ извѣстнитѣ по компетентността си въ тая работа хора, тутакси се туря въ изпълнение, до колкото позволяватъ средствата, и никакъ не подлагатъ предварително проекта на единъ редъ перархически комисии или съвѣти въ които повечето се стараятъ да лъщатъ отъ колкото да изучатъ въпроса, Това се дължи, може би, на то че началницитѣ на една работа, въ границитѣ на службата си, се ползватъ отъ единъ видъ самостоятелностъ и че цѣлия народъ е привикналъ отъ рано на една умствена дисциплина, която оставя широка свобода за дѣйствование на компетентността и на вредността.

Както и да е, всички ония които са имали случай да посетят Берлинъ преди нѣколко години и въ тия послѣднитѣ времена като го посетятъ смаяватъ се и може би малко уплашватъ отъ значителнитѣ променения, които представлява тоя градъ и отъ огромнитѣ средства, които постоянно се набиратъ, било за научна и медицинска целъ, било за подобренieto на публичното благосъстояние и здравие.

Инженеритѣ Duraud-Claye и Petsche въ единъ послѣденъ мемоаръ за пречистванieto на Берлинъ, бѣлѣжатъ че преди петнадесетъ години пѣтицитѣ помнятъ окаяното състояние, въ което се намираха пѣтищата на Прусската столица. По край злѣ направенитѣ шосейни пѣтища отъ двѣтѣ страни имаше ископанъ ровъ, на нѣкой мѣста дълбокъ до 80 сантиметра, дѣто се събѣждаха полека съ дъждовитѣ води, поминитѣ, често пикучъ и нечистотинитѣ отъ нужницитѣ; по дървени мостчета се е влизало въ кѣщитѣ. Денемъ мѣчно се преминувало презъ улицитѣ а нощемъ е било опасно. Водитѣ са вливали въ рѣката Спрен, която воняща течала полегка презъ града. Нужницитѣ на кѣщитѣ били направени отъ постоянни трапища, често отъ слѣпи кладеници, които распрѣскали нечистотинитѣ и особенно течната частъ на испражненията въ подземнето. Подземната вода, толкова близка, естествено се намръсявала отъ разложенитѣ органически материи, които са испущали отъ кладеницитѣ на кѣщитѣ. Кѣлото за доставянieto на вода, то е ставало посредствомъ частни или публични кладеници, състоящи се отъ умръсената подземна вода: зѣмали са още вода-та на рѣката Спрен отъ горѣ Берлинъ, но по тоя начинъ можало да се достави само около 40 литри вода за човѣкъ на день. Смъртността, въ тия условия, презъ 1871 въ Берлинъ е била 39 умрѣли на 1000 жители!

Въ 1860, Общинското управление натоварило една коммисия отъ специалисти, на която Вирховъ билъ главния докладчикъ, тая коммисия трѣбвало да изработи единъ планъ исецѣло за да поднови коренно всичкитѣ пѣтища, снабдяването съ вода и да осъществи пречистванieto на града. Плана билъ утвърденъ въ Мартъ 1873; работата захванала въ 1874 и днесъ берлинската навалища се наслаждава отъ изрядни условия за чистота. Шосейнитѣ пѣтища бидоха преправени, улицитѣ постлани съ здравъ калдѣржмъ; 250,000 кубически метри вода катадневно се докарва въ града отъ цѣдящитѣ кладенци които са устроени по край езерата, които се намиратъ около града; една прѣвъсходна мръжа отъ геризи отдалечава отъ жилищата всичкитѣ води и всичкитѣ нечисти материи и ги отнася връхъ едни широки полѣни за очищение. По изрѣчението на горѣупомѣнатитѣ ин-

жигинери, нечиститѣ материи се стичатъ въ геризи, размѣсватъ се съ изобилно количество вода преминаватъ чрезъ нѣкой владѣния, които уплодотворяватъ и излизатъ пречистени. Отъ дѣто по санитарно отношение, има твърдѣ значително подобрене въ кварталитѣ, които са така снабдени и едно замечателно намаление въ смъртността, особено за тѣжката болѣсть (*typhus abdominalis*). Така въ кѣщитѣ които са свързани съ канализацията, случаитѣ отъ тѣжката болѣсть са спаднали отъ 1 или 2 на 100 и смъртността отъ 0,4 или 0,7 на 100, додѣто напротивъ въ кѣщитѣ, които нѣматъ съобщение съ гериза числата са били 6 или 11 на 100 за случаитѣ отъ тѣжката болѣсть и 1,4 до 2,3 за смъртността; съ други думи, констатира се че въ кѣщитѣ които иматъ канализация на 49 кѣщи болѣстьта се случаваша въ една кѣща, а пъкъ за кѣщитѣ които нѣматъ канализация на 9 кѣщи 1 бива докачена; 1 случай на смъртъ върхъ 137 кѣщи съ канализация и 1 случай на смъртъ върхъ 43 кѣщи безъ канализация. Вътрѣшно кѣщитѣ, които са свързани съ гериза, същевременно са пречистени; освѣнъ това очишчението на нечиститѣ води, което се прави въ голѣми пропсерции въ околноститѣ на града, близо до кѣрскитѣ кѣщи, до едно училище, не е дало поводъ на сериозно оплакване нито пъкъ е причинило нѣкое нещастие. . .

Отдавно се спори за начина за дезинфектирването когато има случай на смъртъ или заболѣване отъ заразителни болѣсти, но устрояването на такива публични заведѣния за дезинфекция не са още въведени на вредъ. Въ Англия са въведени публични дезинфекционни заведѣния отъ нѣколкото години насамъ, въ Бѣрлинъ тожже сжщетствува една система за дезинфектиране, такава каквато се изисква отъ науката.

Въ Бѣрлинъ биде отворено на 1-ви Ноември 85 година отъ Общинското Управление едно публично заведение за дезинфекция, което азъ имахъ щастieto да посѣтя, на което организацията, службата заслужаватъ да се опишатъ. Въ една отстранена страна на града е опредѣлено едно мѣсто дѣто се намира главното здание и принадлежноститѣ като една фабрика, чисто раздѣлена на двѣ части, които са съвършено раздѣлени една отъ друга, първата е назначена да приема заразенитѣ предмѣти и втората да ги поема обеззаразени. Така три парни пещи за дезинфекция са вдѣлбани въ единъ зидъ, отъ едната страна на когото зида се отварятъ вратата за да се вкарватъ пакетитѣ, съдържащи заразенитѣ предмѣти, които, слѣдъ дезинфектирване, излизатъ отъ другата страна. За по-голѣма безпечностъ, хората, които служатъ отъ дѣтѣ главни страни на това мѣсто, нѣматъ никакво съобщение помежду си, една особена система отъ

звънци извъстятъ разнитѣ фази на операцията. Освѣтъ това, хората които са въ прикосновение съ предметитѣ, които ще се дезинфектиратъ, ядатъ особно въ отдѣлна стая, и кога ще излизатъ на възъ променуватъ дрѣхитѣ си, слѣдъ като се окъпятъ или зематъ единъ душъ; колата, които превозватъ и тия които отвозватъ различаватъ по боята си; единитѣ влизатъ отъ една страна, а другитѣ излизатъ отъ другата противна страна. Ето какъ дѣйствува това заведение: въ Пруссия е задължително да се обявява на полицията щомъ като се яви единъ случай отъ прилепчива болѣсть, и тогава директора на заведението се предизвъстятъ по телефонъ че ще прави дезинфекция въ еди-кое си жилище. Тутакси една кола тръгва съ двама или трима човѣка, споредъ нуждата, тия хора зематъ съ себе си пулверизатори пълни съ единъ растворъ на сублиматъ (сълменъ) 1 на 1000 или съ карболова кислота 5 на 100. зематъ и платна съ които да обвиватъ предметитѣ. Щомъ като пристигнатъ тия хора напрѣскватъ съ пулверизатора заразеното мѣсто, дрѣхитѣ, отъ кожа и кожухитѣ, които парната печь поврежда тоже ги напрѣскватъ съ пулверизатора; послѣ вързватъ на пачки на една страна дюшецитѣ, на друга страна постелкиитѣ, и послѣ дрѣхитѣ, прането и другитѣ вещи. Тия пачки се занасятъ въ заведението, дѣто щомъ като престигнатъ прекарватъ се презъ парнитѣ печи, въ които парата се намира подъ постоянно давление (натискъ). Въ расстояние на единъ часъ операцията се свършва и други кола, които единствено са назначени за тая работа, отнасятъ въ къщата дезинфектиранитѣ предмети. За дезинфектирането се плаща тутакси, 5 лева зематъ за единъ кубически метръ и единъ левъ на часъ за дезинфекцията която се прави у къщи, бѣднитѣ не плащатъ. Така се извършва съ голѣма леснина и твърдѣ просто тая толкова безцѣнна мѣрка, която толкова настоятелно се изисква отъ всичкитѣ гигиенисти. Берлинското заведение, тъй както е днесъ, може да направи дезинфектирание на 120 фамилии сѣки день; общинското управление се занимава да устрои подобно едно заведение на другата страна на града. освѣтъ това има подобни парни печи и въ нѣкои отъ болницитѣ. Парнитѣ печи на Болницата Moabit са били тъй удобни щото са ги отстъпили на расположението на публиката въ едно особено помѣщение. Кolkото за стойността на тия парни печи, не му е мѣстото тука да се занимавамъ, нито пакъ да разпеквамъ множеството опити направени съ помощта на тия апарати за откриване сравнителното прѣвѣсходство на тоя или оня начинъ на дезинфектирание по унищожаванieto заразитѣ микроорганизми; достаточено е да кажа че тия парни печи едвamtъ дос-

тигатъ, и тѣ несравнено стоятъ по високо отъ тия които се употребяватъ въ парижкитѣ болници, при това ако и да не усъществяватъ, както у нѣкои френски апорати, всичкитѣ изискуеми условия за постиганиято на дезинфекцията.

Ние преведохме поучителнитѣ подробности, които Д-ръ A. J. Martin, дава въ *Gazette Hebdomadaire*, връхъ публичното заведение за дезинфекция, което се намира въ столицата на Германската империя. И нашата целъ е да покажемъ до колко въ образованитѣ сѣтъ се грижатъ за обеззаразяването, и до колко старания се полагатъ за запазването на общественото здравие; ние указваме на чуждия примѣръ, който заслужава подражание, и съ това не искаме да се обвиняваме защо у насъ подобни работи не са въведени. Тѣ не са въведени и въ много други страни, които разполагатъ съ повече средства; въ такова едно кратко време, всичко у насъ не може изединъ пътъ да се въведе и особено трѣба да се иматъ предъ видъ труднитѣ обстоятелства, презъ които преживява нашата държавица, така щото такивато въпроси, по неволя оставатъ на послѣденъ планъ. Но водими отъ това начало че: добритѣ условия на физическото здравие са най здравитѣ гаранции за моралната енергия, и за умственното развитие на единъ народъ, и тия последнитѣ са които правятъ величието и силата на народитѣ. Водими, казвамъ, отъ това начало ние трѣба да сме готови да жертвуваме мило и драго за здравieto. И така не всякогъ ние можеме да се оправдаваме, та ако не можемъ да имаме парни пещи за дезинфекция, и ако за това казваме че нѣмаме средства, то можемъ ли да обвинимъ средствата за съществуването у насъ на първобитнитѣ турски Битъ-пазари на които названието показва че тамо се продаватъ въшки? Въ тѣхъ открито се продаватъ дрѣхитѣ на умрѣли хора отъ разни заразителни болѣсти; и тамо се продаватъ не само въшки, но за жалостъ и болѣсти. Защо прочее въ нѣкои градове, безъ никакъвъ надзоръ, безъ предварително обеззаразяване се оставатъ да се продаватъ дрѣхитѣ на умрѣлитѣ хора?!

Отъ пречистванието на единъ градъ много зависи намаляването на смъртността. Още повече и Епидемическите болѣсти не могатъ да върлуватъ силно, тамо дѣто се пази чистината, тамо дѣто се зематъ здравословни мѣрки. За примѣръ може да ни послужи холерата; тя щомъ се вмѣне въ единъ градъ захваща отъ мръснитѣ квартали и отъ тамо зема по много жертви. Въ послѣднитѣ години числото на умрѣлитѣ отъ холера въ Испания, Франция и Италия еднакво ли бѣше? — Не. Единъ погледъ върхъ гигиеническото състояние на градищата въ тия три страни, достаточенъ бѣше да предскаже дѣ повече жертви ще паднатъ. Нека прочее общинскитѣ управления обърнатъ голѣмо внимание къмъ пречистванието, канализацията и снабдяването на градоветѣ съ чиста вода, още повече когато днесъ ни угрожава една отъ найъ ужаснитѣ епидемически болѣсти.

Д-ръ П.

Р а з н и.

Д-ръ Мокржицкий описва единъ твърдѣ интересенъ по своето происхождение, случай на нараняване на сърдцето, случай който се е срѣщалъ въ сѣдебно-медицинската практика на Д-ра Грузова.

Презъ нощта на 25 Октомврий е намѣренъ мъртавъ отставния 70 годишенъ войникъ III-ко, по занятие шивачъ. Предварителното дознание не е могло да намѣри причината на смъртта. За това е било направено вскрытие (аутопсия) на тѣлото.

Екхимози, одрасквания и други какви да било знакове на насилие по тѣлото не се е намѣрило. Въ пространството между 5 и 6 ребро отъ лѣва страна съответственно на върха на сърдцето, било намѣрено въ кожата едно твърдѣ малко отверстие (колкото една точка) съ екхимозъ на около. Слѣдъ диганне кожата въ това мѣсто се показало ухото на игла, която въ поменатото пространство между ребрата е проникнала въ гръдната куфина и отъ тамъ въ върха на сърдцето, въ това мѣсто на сърдцето иглата е оставила едно маничко отверстие. Въ ухото на иглата е нѣмало конецъ, но по-послѣ конца са намѣрили близо до ранката на кожата. Перикардия е съдържаалъ около единъ стаканъ полусгъстена кръвъ; такава же кръвъ но въ по-малко количество, е имало въ куфината между плевритѣ.

По мнѣнието на Д-ра Грузова, смъртта е пропалзала отъ нараняване сърдцето съ игла по неосторожността на самия III, който по обичая на шивачитѣ, носилъ иглата забодена на жилетката си. Твърдѣ лесно е могло да се случи, че при падание съ гърдитѣ на земята, така забодената игла се е забила въ кожата а отъ тамъ е проникнала и въ сърдцето, още повече като се вземе предъ видъ, че III. е билъ пиянъ (съдържимото на стомаха е мирисало на ракия). (Врачъ Но. 45). с.

Д-ръ Воскресенский предлага *resina benzoës* като твърдѣ дѣйствително средство при лѣкуване язвитѣ (*ulcera*) на свирката у стари, истощени и дискразически хора. Той мисли, че *resina benzoës* измѣнява самото течение на такива язви и спомага на бѣтхното по-скорошно заздравяване. Употрѣблява се това средство въ видъ на мазъ (*unguentum*) приготвена всѣкий пѣтъ *ex tempore* по слѣдующата формула: *resinae benzoës* 7,50, *cerae flavae et axungiae porci* aa 15,0; язвитѣ се мажатъ всѣки день; съ помощта на тази мазъ слѣдъ нѣ колко дни автора е превръщаль блѣднитѣ, и кръвоточащи язви въ язви съ добри грануляции и е сполучваль заздравяването имъ, макаръ тѣ да са съществували съ години. Добъръ примѣръ представя единъ 36 годишенъ бомбардиръ, който освѣтъ язвитѣ на свирката, е страдалъ още и отъ ракова дискразия; 7 годишна язва, на величина около 6 1/2 и 8 см. се е цикатризирала въ расстояние на единъ мѣсець мазанне съ горѣказаната мазъ. (Врачъ Но. 45). с.

Д-ръ Stachiewicz, ассистентъ въ извѣстното заведение на Д-ра Brehmev'a за охтичавитѣ въ Göggersdorf, е опиталь антифебрина при треската у охтичавитѣ и идва до заключение че това средство струва да се предпочита предъ всѣкитѣ извѣстни до сега *antiphlogosa*, най-повече у охтичавитѣ. Автора е ималь 12 наблюдения. Това заключение автора прави отъ слѣдующитѣ фактове: 1) при антифебрина (само ако го не даватъ въ твърдѣ голѣми дози и на твърдѣ слабитѣ болни) нѣма ни потъ ни студъ, нито пѣкъ пицевареннето се разваля; 2) по дѣйствието си 0,25 антифебринъ е равно на 1,0 антипиринъ; 3) едното кило антифебринъ струва 30 марки (около 35—37 лева) а антипирина струва кило то 130 марки, слѣд. четири пѣти по скъпо, а пѣкъ като вземемъ предъ видъ че дозитѣ на антифебрина са 4 пѣти по малки тогава, лѣкуванетоъ съ антифебрина излиза 16 пѣти по ефтно; въ сжщностъ, разликата трѣба да е още по-голѣма, тъй като Krieger заявява че въ настояще време антифебрина вече се продава кило то и по 10 марки. (Врачъ Но. 48). с.

Профессоръ Кохъ е отричалъ заявленнето на Пастѣора че

дъждовните черви могат да пренасят яда на сибирската язва (anthrax) от дълбочината на земята на повърхността ѝ. Проф. Боллингер е зеля 72 дъждовни черви от пастбищата по баварските Алпи гдето сибирската язва твърдѣ често се срѣща. Слѣдѣ като е добръ измилъ тѣзи глисти и ги е растрилъ съ преварена вода съ получената масса е бѣлѣжилъ (инокуиралъ) 20 животни (зайчета, свинчета морски и бѣли мишки). У едното отъ животните се развила съвършено характерна сибирска язва. За това Боллингеръ мисли, че заявлението на Пастѣора има си дѣйствително основание. (Врачъ Но. 48).

С.

Особенна религиозна секта въ Россия.

Въ Пермскій Епидемиологическій Листокъ, Но. 8. 1886 с. 117, Д-ръ Д. Николски, отъ Семакинский Заводъ (на урала) пише че въ нѣговия округъ съществува една религиозна секта наречена Перекрещенци, членовитѣ на която глѣдатъ на всѣко медицинско лечение като голѣмъ грѣхъ, и слѣдолателно таятъ до колкото е възможно отъ докторитѣ, всички болѣзни случаи измѣжду тѣхъ. Всѣкой новообръщенецъ прѣди всичко отъ ново се кръщава; съ други думи, той е задълженъ да се окъпи или въ нѣкоя рѣка, или пакъ въ една каца пълна съ студена вода. Това се извършва безъ да се глѣда на здравето или силата на новообръщенеца. Д-ръ Николски е виждалъ случаи въ които болни отъ тифъ, слѣдъ приеманieto имъ въ сектата, да се окъпватъ отъ веднѣжъ както трѣбва въ нѣкоя рѣка прѣзъ мѣсець Априлий, и да умиратъ въ слѣдствие на това слѣдъ два или три дни.

(British Medical journal, December 11, 1886)

Д-ръ Ст.

Раждаие въ време на хипнотически сънь

Въ Wiener Med. Wochenschrift се спомянава случай на една жена която Д-ръ С. Braun е сполучилъ да направи нечувствующа въ време на раждане слѣдъ като я преспалъ хипнотически; свиванията на матката били съвсѣмъ болѣзненни. Тѣ били тѣй сѣщо силни въ време на безчувствието, но разстоянията били по дълги; разширеннето на проходите станало по най удовлетворителенъ начинъ, и изпавлението било наскоро свършено. Бабиното дѣте било изгонено въ вагината и лесно извадено съ рѣка. Като се събудила, жената не се оплаквала отъ никаква болка, и послѣ спала естествено нѣколко часа. Една отъ най забѣлжителнитѣ черти на този случай била че

свиванията на матката причинили тъй също свивания на мишците на корема безъ болната да се събуди. Кръвотечението било слабо.
(British Medical Journal, December 11, 1886)

д-ръ Ст.

Смъртността въ гр. Варна презъ мѣсець Юлий 1886 г.

Anaemia perniciosa 1; Athrepsia 1; Ex Debilitate 8; Febris puerperalis 1; Marasmus Senilis 10; Tuberculosis pulmonum 4; Typhus abdominalis 3; Epilepsia 1; Haemorrhagia Cerebralis 2; Meningitis 1; Bronchitis Capillaris 1; Pleuritis 2; Pneumonia crouposa 1; Pneumonia Catarrhalis 1; Tussis Convulsiva 1; Vitium cordis 2; Cancer pharyngis 1; Diarrhea 1; Enteritis Catarrhalis 2; Nephritis parenchymatosa 1; Causa ignota 6. — Всичко 51.

Презъ мѣсець Августъ.

Ex Debilitate 3; Febris interm. perniciosa 2; Malaria Enteritis 1; Marasmus Senilis 6; Morbilli 1; Tuberculosis pulmonum 1; Typhus abdominalis 1; Hydrocephalia 1; Idiotismus 1; Meningitis 3; Periencephalitis haemorrhagica 1; Bronchitis 1; Pleuritis exsudativa 2; Pneumonia Chronica 3; Tussis Convulsiva 3; Diarrhea 6; Dysenteria Chronica 1; Gastro-Enteritis 13; Peritonitis Chronica 1; Cancer Uteri 1; Echinococcuslieni 1; Gangraena pedis et cruris 1; Vulnus Sclopetarium 1; Causa ignota 9. — Всичко 64.

Презъ мѣсець Септемврий.

Gastro Enteritis 9; Febris intermitt. perniciosa 1; Typhus abdominalis 1; Hemorrhagia traumatica 1; Ex. Debilitate 3; Marasmus Senilis 6; Phthisis pulmonalis 3; Piaemia 1; Athrepsia 2; Causa ignota 2; Athrepsia Catarrhus intestinalis 1; Cachexia palustra 1; Meningitis 1; Vulnus Sclopetarium 1; Vulnus Contusum 1; Sarcoma Multipl. 1; Marasmus 1; Pleuritis Suppurativa dextra 1; Apoplexia Cerebralis 1; Pneumonia 1; Asphyxia 2; Cancer Capitis 1. — Всичко 42.

Презъ мѣсець Октомврий.

Gastro Enteritis 1; Submersio 1; Ex Debilitate 10; Apoplexia cereбрalis 2; Pneumonia 2; Pneumonia Crouposa 1; Nephritis 1; Tussis convulsiva 3; Vitium cordis 1; Causa ignota 9; Typhus abdominalis 1; Marasmus Senilis 7; Tuberculosis 2; Peritonitis 2; Febris perniciosa 1; Meningitis 1; Enteritis Catarrhalis 1; Variola 1; Catarrhus intestinorum 1. — Всичко 47.